

विमृज्य परराष्ट्राणां विमृज्याभिप्रवर्धितः ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ श्रमःशास्त्राभ्यासः व्यायामोबाहुयुद्धाभ्यासः ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ धर्मेचपरमं आत्मदर्शनं गतःप्राप्तः अयंतुपरमोधर्मोययोगेनात्मदर्शनमितियाज्ञवल्क्योक्तेः ॥ २२ ॥ निर्वचनं प्रशंसा ॥ २३ ॥ २४ ॥ पारसवत्वात्शूद्रायां ब्राह्मणाज्जातत्वात् करणत्वाच्चेत्यपपाठः लक्षणयावातथाव्याख्ये

सदेशःपरराष्ट्राणि विमृज्याभिप्रवर्धितः ॥ भीष्मेण विहितं राष्ट्रे धर्मचक्रमवर्त्तत ॥ १४ ॥ क्रियमाणेषु कृत्येषु कुमारानां महात्मनां ॥ पौरजानपदाः सर्वे बभूवुः परमोत्सुकाः ॥ १५ ॥ गृहेषु कुरुमुख्यानां पौराणां च नराधिप ॥ दीयतां भुज्यतां चेति वाचोऽश्रूयंत सर्वशः ॥ १६ ॥ धृतराष्ट्रश्च पांडुश्च विदुरश्च महामतिः ॥ जन्मप्रभृति भीष्मेण पुत्रवत्परिपालिताः ॥ १७ ॥ संस्कारैः संस्कृतास्ते तु ब्रताध्ययनसंयुताः ॥ श्रमव्यायामकुशलाः समपद्यंत यौवनं ॥ १८ ॥ धनुर्वेदे च वेदे च गदायुद्धेऽसिचर्मणि ॥ तथैव गजशिक्षायां नीतिशास्त्रेषु पारगाः ॥ १९ ॥ इतिहासपुराणेषु नाना शिक्षासु बोधिताः ॥ वेदवेदांगतत्त्वज्ञाः सर्वत्र कृतनिश्चयाः ॥ २० ॥ पांडुर्धनुषिविक्रांतो नरेष्वभ्यधिकोऽभवत् ॥ अन्येभ्यो बलवानासीद् धृतराष्ट्रो महीपतिः ॥ २१ ॥ त्रिषु लोकेषु न त्वासीत् कश्चिद् विदुरसंमितः ॥ धर्मनित्यस्तथाराजन्धर्मे च परमंगतः ॥ २२ ॥ प्रनष्टं शांतं नोर्विशं समीक्ष्य पुनरुद्धृतं ॥ ततो निर्वचनं लोके सर्वराष्ट्रेष्ववर्त्तत ॥ २३ ॥ वीरसूनां काशिसुते देशानां कुरुजां गलं ॥ सर्वधर्मविदां भीष्मः पुराणां गजसाङ्ख्यं ॥ २४ ॥ धृतराष्ट्रस्त्वचक्षुष्वाद्राज्यं न प्रत्यपद्यत ॥ पारसवत्वाद् विदुरो राजा पांडुर्बभूव ह ॥ २५ ॥ कदाचिदथ गां गेयः सर्वनीतिमतां वरः ॥ विदुरं धर्मतत्त्वज्ञं वाक्यमाह यथोचितं ॥ २६ ॥ इति श्रीमहाभारते आदिपर्वणि संभवपर्वणि पांडुराज्याभिषेकेन वाधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०९ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ भीष्म उवाच गुणैः समुदितं सम्यगिदं नः प्रथितं कुलं ॥ अत्यन्यान् पृथिवीपालान् पृथिव्यामधिराज्यभाक् ॥ १ ॥ रक्षितं राजभिः पूर्वधर्मविद्धिर्महात्मभिः ॥ नोत्सादमगमच्चेदं कदाचिदिह नः कुलं ॥ २ ॥ मया च सत्यवत्या च कृष्णेन च महात्मना ॥ समवस्थापितं भूयो युष्मासु कुलतंतुषु ॥ ३ ॥ तच्चैतद्वर्धते भूयः कुलं सागरवद्यथा ॥ तथा मया विधातव्यं त्वया चैव न संशयः ॥ ४ ॥ श्रूयते यादवी कन्यास्वनुरूपा कुलस्य नः ॥ सुबलस्यात्मजा चैव तथा मद्रेश्वरस्य च ॥ ५ ॥ कुलीनारूपवत्यश्च ताः कन्याः पुत्रसर्वशः ॥ उचिताश्चैव संबंधे तेऽस्माकं क्षत्रियर्षभाः ॥ ६ ॥

यं शूद्रायां करणो वैश्यादिति तन्निर्वचनात् ॥ २५ ॥ २६ ॥

इति आदिपर्वणि नैलकंठीये भारतभाष्येन वाधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०९ ॥

॥ ७३ ॥

॥ ७३ ॥

गुणैरिति

॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ यादवीयादवस्य शूरस्य कुंतिभोजस्य वा अपत्यं ॥ ५ ॥ ६ ॥